

ปฏิรูปประเทศไทยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ

โดย พวงแก้ว กิจธรรม ผู้จัดการมูลนิธิพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไทย

งานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมายาวนาน ทั้งโดยภาครัฐและเอกชน ด้วยการให้ยุทธศาสตร์และกลไกต่างๆ โดยเฉพาะกลไกที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การกำหนดนโยบายของรัฐบาล รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ๒) การบังคับใช้กฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึงอนุบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าว การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการที่ประเทศไทยลงสัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการขององค์การสหประชาชาติ เป็นต้น และ ๓) การจัดทำแผนงานเรื่องคนพิการ เช่น แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัดต่างๆ เป็นต้น

โดยทั่วไป กลไกพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการดังกล่าว พุ่งเป้าไปที่คนพิการเป็นหลัก โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเชิงบูรณาการเพื่อการดำรงชีวิตอิสระทั้งด้านการแพทย์ ศึกษา สังคม และอาชีพ เพื่อเปลี่ยนคนพิการจากการ “ภาระ” เป็น “พลังของสังคม” รวมถึงใช้งบประมาณจำนวนมากในการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรของคนพิการ ต่อมา เมื่อคนพิการประจักษ์ว่า ความพิการเกิดจากความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม หรือสติปัญญา ผิดกับ อุปสรรคในสภาพแวดล้อม จึงกำหนดกลไกการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้พุ่งเป้าไปที่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางลาด ส้วมนั่งราบ รววจับ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ คนพิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จาก อาคาร สถานที่ ข้อมูลข่าวสาร และการเดินทาง ฯลฯ อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปในบริบทของสังคมฐานสิทธิ

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ประจักษ์ ชัดว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไม่คืบหน้าเท่าที่ควร แม้คนพิการและสภาพแวดล้อมจะได้รับการพัฒนาแล้วในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง และไม่เป็นธรรม คนพิการส่วนใหญ่ยังเผชิญกับความยากจน และความยากลำบากในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจาก สังคมไทยหรือ คนทั่วไปขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องความพิการและคนพิการ รวมทั้งมีเจตคติในเชิงลบต่อคนพิการ เช่น ความพิการเกิดจากเวรกรรม ความพิการไม่สามารถบำบัดรักษาได้ คนพิการ /ครอบครัวจึงต้องขอใช้กรรม คนพิการไม่สามารถเรียนหนังสือหรือประกอบอาชีพ การให้คนพิการทำงานเป็นบาป และครอบครัวต้องแบกภาระเลี้ยงดูคนพิการตั้งแต่แรกพบความพิการจนตาย เป็นต้น ฉะนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนทั่วไปในสังคมต่อคนพิการจึงเป็นไปในเชิงเวทนา สงสาร ช่วยเหลือโดยการเลี้ยงดู สงเคราะห์ และให้ทานเพื่อทำบุญ โดยปราศจากมิติในเชิงของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการหรือการสร้างเสริมศักยภาพคนพิการ

ดังนั้น ในการปฏิรูปประเทศไทยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กลไกซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็น “ดาบจัด” ซึ่งมีพลังแรงส่งให้งานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเกิดการขับเคลื่อนในเวลาอันรวดเร็ว ต่อเนื่อง รอบด้าน ทั่วถึง เป็นธรรม และเกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของคนพิการในประเทศไทยอย่างเห็น “การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ” ได้ชัดเจน

นั่นคือ ปฏิรูปประเทศไทยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ด้วยการ “ปฏิรูปสังคมไทยเพื่อขับเคลื่อนพลังสังคมไทย” ให้คนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเรื่องคนพิการอย่างถูกต้อง อันจะนำไปสู่การมี เจตคติเชิงสร้างต่อคนพิการ ซึ่งเป็นการ “เขย่งสังคมให้ขยับขับเคลื่อนพลังเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ” โดยการใช้สื่อ และกิจกรรม ที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มและทุกระดับอย่างรวดเร็ว กว้างขวางทั่วประเทศพร้อมๆกัน อย่าง“อีกทีก็อีกใครม” มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น

๑. บรรจุนโยบายสาระเรื่องคนพิการในตำราเรียนทุกระดับชั้น รวมถึงระดับอุดมศึกษาทุกสาขา
๒. จัดเวที/กิจกรรมแสดงศักยภาพของคนพิการทุกด้าน เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม แกะสลัก การแสดง ดนตรี คอมพิวเตอร์ กีฬา เทคโนโลยีด้าน และการประกอบอาชีพอิสระต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัดและชุมชน
๓. จัดทำสื่อแสดงศักยภาพของคนพิการในทุกรูปแบบ เพื่อเผยแพร่ ผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง และเผยแพร่ต่อกลุ่มเป้าหมายโดยตรงอย่างต่อเนื่อง เช่น วีดิทัศน์ แผ่นป้าย แผ่นพับ หนังสือ รูปภาพ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพลง ละคร หนังสือ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ เป็นต้น
๔. จัดค่ายให้คนกลุ่มต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนพิการ เช่น กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มนักการเมือง กลุ่มผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มนักวิชาการสาขาต่างๆ กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มผู้สนใจ เป็นต้น
๕. จัดการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องคนพิการต่อสังคม
๖. อื่นๆ

ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการที่ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรด้านคนพิการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารสังคม สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจประกาศให้ปี 2554 เป็น “ปีปฏิรูปเจตคติต่อคนพิการ” หรือ “ปีสังคมร่วมด้วยช่วยคนพิการ” ฯลฯ

เมื่อคนในสังคมไทย มีความรู้เรื่องคนพิการอย่างถูกต้อง ย่อมนำไปสู่การ มีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อ คนพิการ นั้นจึงหมายความว่า ประเทศไทยจะเกิด “พลังสังคม” ที่ขับเคลื่อนเพื่อการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างจริงจัง รอบด้าน กว้างขวาง ทั้งถึง และยั่งยืน กล่าวคือ สังคม ไทยจะรู้จักคนพิการ เข้าใจคนพิการ ยอมรับ ในคุณค่าของคนพิการ ให้โอกาสคนพิการ ให้การช่วยเหลือคนพิการอย่างสมเหตุสมผล ส่งเสริมการจัดอุปสรรคต่อคนพิการ สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของคนพิการในทุกด้าน ทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การ จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ การรับคนพิการเข้าทำงาน การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ รวมถึง การดำรงชีวิตอิสระอย่างมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เสมอภาคกับคนทั่วไป เป็นต้น

นั่นแสดงว่า “การปฏิรูปประเทศไทย” นำไปสู่การปฏิรูปที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อย่างแท้จริง